

ANDRZEJ GRZYWACZ

Polskie Towarzystwo Leśne w służbie lasów i społeczeństwa

The Polish Forest Society in the service of forests and society

Abstract. On the background of the 118-year-lasting history of the Polish Forest Society there was number of members, structure and managing organs of this organisation described. The main directions of its activity were also presented, in which memorials and opinions for authorities, conferences and scientific sessions, forest science extension, publications of books, professional literature and the Sylwan journal, as well as other numerous achievements serving Polish forests and society. On the occasion of the jubilee assembly of delegates from provincial sections there were proposals for orientation of the further activity presented.

Keywords: history, achievements, member numbers, organisational structure, Polish Forest Society

Wstęp

Rozbiory dokonane w latach 1772, 1793 i 1795 przez trzech sąsiadów – Austrię, Prusy i Rosję, realizujących politykę imperialną, przerwały na 123 lata samodzielny byt państwowy Polski. Tereny kraju znalazły się w obrębie trzech państw, dzieląc losy tych państw, z całą ich specyfiką, prawem, sytuacją społeczno-gospodarczą i polityczną. Jednak mimo poważnych represji stosowanych przez zaborców i wynaradawiania ludności polskiej, nigdy nie został przerwany byt narodowy. Przeciwnie wzmagало to tworzenie różnorodnych form oporu i samoorganizacji, wzrost postaw patriotycznych i wybuchy powstań narodowych. Stosunkowo największą autonomię miały tereny polskie zaanektowane przez monarchię Habsburgów, określane mianem Galicji (zabór austriacki).

Uprawnienia autonomiczne z własnym parlamentem, administracją terenową, sądownictwem, szkolnictwem, swobodą działalności gospodarczej, dały warunki do powstania w Galicji między innymi szkolnictwa leśnego, zatrudniania w administracji leśnej fachowych kadr polskich, możliwość powstania organizacji społeczno-zawodowych leśników. Takich warunków nie było na terenach polskich włączonych do Prus i Rosji (Broda 1988).

W 1877 r. rozpoczęto starania o utworzenie Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego. Głównym organizatorem był Henryk Strzelecki, dyrektor utworzonej w 1874 r. we Lwowie Krajowej Szkoły Gospodarstwa Lasowego. W 1882 r. odbyło się pierwsze Walne Zebranie, gdzie został wybrany zarząd, omówiono cele i formy działania. Do Towarzystwa zapisało

się wtedy 388 leśników i właściciele lasów. Po 25 latach liczba członków wzrosła do ok. 600 osób (Szczerbowski 1907).

Ideowym kierownikiem Towarzystwa był H. Strzelecki, a prezesem został wybrany Roman Potocki. Cele działalności wyznaczał Statut przygotowany jeszcze w 1878 r. Nieco zmieniony Statut z 1895 r. stanowił, że Celem Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego jest wpływanie na rozwój gospodarstwa leśnego w kraju, popieranie interesów leśnictwa i wzajemne kształcenie się w zawodzie leśniczym. Do tego celu zdąża Towarzystwo przez wzajemną wymianę zdań i doświadczeń tak pisemną, jako też i ustną na walnych zgromadzeniach, zebraniach towarzyskich i ogólnych zjazdach leśnych, urządzenie odczytów i wydawanie pisma fachowego, które jest zarazem organem Towarzystwa, również przez nakłady dzieł fachowych w języku polskim, zakładanie i utrzymywanie biblioteki zawodowej; przez wnoszenie memoriałów i petycji do władz rządowych i autonomicznych w sprawach gospodarstwa leśnego i udzielanie im na żądanie fachowych opinii i rad; przez zwiedzanie gospodarstw leśnych i utrzymywanie znajomości osobistej między członkami.

Z pewnym uproszczeniem należy stwierdzić, że mimo dużych zmian społeczno-gospodarczych i politycznych jakie nastąpiły w Polsce i w leśnictwie od 1882 roku, to cele i zadania Towarzystwa zapisane w jego pierwszych Statutach, pozostają nadal aktualne.

Znacznym osiągnięciem ówczesnego Towarzystwa było wznowienie w 1883 roku wydawania czasopisma "Sylwan", traktowanego jako kontynuacja działalności wychodzącego w Warszawie w latach 1820-1858 periodyku leśnego o takiej samej nazwie i charakterze. Dzisiaj wychodzący nadal od 180 lat miesięcznik "Sylwan" – organ Polskiego Towarzystwa Leśnego, zaliczany jest do najstarszych czasopism leśnych na świecie.

Zjazd zorganizowany w 1907 roku w Krakowie z okazji 25-lecia Towarzystwa zgromadził leśników polskich z trzech zaborów. Podjęto wówczas między innymi uchwałę o zawiązaniu towarzystw leśnych w zaborze pruskim i rosyjskim, a "Sylwan" miałby stanowić wspólne ogólnopolskie leśne czasopismo naukowe, mimo nadal braku niepodległości państwa. Galicyjskie Towarzystwo Leśne było łącznikiem leśników ze wszystkich ziem polskich rozdartych zaborami (Żabko-Potopowicz 1978).

Po odzyskaniu niepodległości Polski w 1918 r. rozpoczęto działania nad utworzeniem takich struktur Towarzystwa, które obejmowałyby już cały obszar kraju. Najpierw przekształcono w 1919 r. Galicyjskie Towarzystwo Leśne w Małopolskie Towarzystwo Leśne, a w 1925 r. w Polskie Towarzystwo Leśne. Przyjęto wówczas zgodnie formułę, że nie jest to nowa organizacja, a kontynuacja dawnej w nowych warunkach ustroju państwa, że "Towarzystwo nie było nigdy galicyjskie, ani małopolskie, lecz zawsze było Polskim Towarzystwem Leśnym" (Heymanowski 1972), zmuszanym tylko przez warunki historyczne do działania na części obszaru Polski, lecz myślące i działające w kategoriach ogólnopolskich.

Dzisiaj po 118 latach funkcjonowania Polskie Towarzystwo Leśne należy do grupy najstarszych towarzystw naukowych działających w Polsce. Na 48 towarzystw ogólnych i regionalnych istniejących obecnie, 3 z nich powstały jeszcze w XIX wieku, są to: Towarzystwo Naukowe Płockie (1820), Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk (1857), Towarzystwo Naukowe w Toruniu (1875). Na 335 towarzystw i stowarzyszeń specjalisty-

cznych oraz zawodowych tylko 15 powstało w XIX w. Najstarsze z nich są: Polskie Towarzystwo Lekarskie (1820), Polskie Towarzystwo Numizmatyczne (1845), Polskie Towarzystwo Przyrodników im. M. Kopernika (1875), Kaliskie Towarzystwo Lekarskie (1877) oraz Polskie Towarzystwo Leśne (1882). Spośród towarzystw ogólnych i specjalistycznych przedstawionych w Informatorze Nauki Polskiej (1998), 18 ma swoje początki w XIX w., czyli tylko 4,7 %. PTL wśród 34 towarzystw przyrodniczych jest najliczniejsze.

Do tej pory w działalności Towarzystwa odbyło się 99 dorocznych Zjazdów. Nie odbywały się one w latach I wojny światowej (1914-1917), II wojny światowej (1939-1945), a także w latach 1885, 1899, 1904, 1926-1929 i 1937 zawsze z powodu ważnych przyczyn: epidemia cholery, epidemia grypy, pożar w Stryju, wielki kryzys ekonomiczny. Najwięcej Zjazdów odbyło się we Lwowie (23), Warszawie (10), Krakowie (7), Poznaniu (4), oraz w pięciu miejscowościach po trzy razy, w czterech miastach dwa razy i w 33 miejscowościach w całej Polsce (w dawnych i obecnych granicach) po jednym razie. Obecny Zjazd w Poznaniu jest setnym i z powodu jubileuszowego charakteru postanowiono, aby objął tematykę "Polskie Towarzystwo Leśne w służbie lasów i społeczeństwa".

Stan liczbowy i władze

Stan liczbowy członków indywidualnych PTL w okresie działalności 1882-2000 przedstawiono w tabeli 1. W dramatycznej historii Polski (zabory, odzyskanie niepodległości, I i II wojna światowa, zmiany granic państwa i ustrojów społeczno-politycznych) skład liczbowy Towarzystwa ulegał zmianom. W okresie 1882-1919 Towarzystwo liczyło średnio 600 członków, najwięcej w 1884 r. – 949 osób, z tego ok. 60% stanowili leśnicy pracujący w lasach prywatnych, 25% leśnicy z lasów państwowych oraz 15% właściciele lasów. W okresie 1919-1938 Towarzystwo liczyło średnio 630 członków, najwięcej w 1931 roku –

TABELA 1

Stan liczbowy członków Polskiego Towarzystwa Leśnego w całym okresie działalności 1882-2000

Rok	Liczba członków	Rok	Liczba członków
1882	571	1946	320
1885	718	1950	1452
1890	707	1955	1407
1895	664	1960	1600
1900	552	1965	1674
1905	549	1970	1605
1910	786	1975	2213
1916	623	1980	2820
1924	744	1985	2650
1930	549	1990	3116
1935	510	1995	2896
1938	690	2000	3128

714 osób. W tym okresie 52% członków stanowili leśnicy z lasów prywatnych, 34% leśnicy pracujący w lasach państwowych i 14% właściciele lasów. Po II wojnie światowej z ogromnym trudem, systematycznie odbudowano skład Towarzystwa, gdyż leśnicy i ich rodziny jako grupa społeczna ponieśli wyjątkowo duże straty osobowe, zarówno ze strony hitlerowskich jak i sowieckich najeźdźców. W 1946 roku stan liczbowy PTL wynosił tylko 320 osób. W ostatnim 20-leciu liczba członków była dość ustabilizowana i wynosiła około 3 tys. osób (Kasprzyk 1984, sprawozdania roczne 1988-1999). Obecnie członkami Towarzystwa są głównie leśnicy pracujący na różnych szczeblach administracji w Lasach Państwowych, parkach narodowych i krajobrazowych, leśnicy naukowcy i nauczyciele ze średnich i wyższych szkół leśnych oraz instytutów badawczych, pracownicy biur zarządzania lasu i geodezji leśnej, drzewiarze, leśnicy pracujący w różnych instytucjach państwowych i samorządowych. Zdecydowana większość członków Towarzystwa ma wyższe wykształcenie, przeważnie leśne, a ponad 400 z nich posiada stopnie i tytuły naukowe.

Od samego początku istnienia Towarzystwo posiadało członków wspierających, były to nadleśnictwa, majątki leśne, biura zarządzania lasu, zakłady przemysłu drzewnego, spółki drzewne. Obecnie mamy 430 członków wspierających.

Według stanu na 30 czerwca 2000 r. w 20 oddziałach terenowych było 3129 członków indywidualnych, najwięcej w oddziale katowickim, krośnieńskim i toruńskim. Najmniej liczne są oddziały: gorzowski, szczeciński i zielonogórski (tab. 2). Gdyby przyjąć orientacyjny wskaźnik procentowego udziału członków PTL w stosunku tylko do pracowników poszczególnych dyrekcji regionalnych Lasów Państwowych, to okazuje się, że najmniej członków Towarzystwa jest wśród załóg regionalnych dyrekcji w Szczecinie, Zielonej Górze, Białymstoku i Lublinie. Stosunkowo mało również w Szczecinku, Pile, Poznaniu, Krakowie, Radomiu, Wrocławiu i Olsztynie (tab. 3). Łącznie członków indywidualnych i wspierających jest obecnie ok. 3,5 tys., w tym 270 emerytów.

Funkcję prezesów (przewodniczących) Towarzystwa w okresie 1882-2000 pełniło 17 osób, a w czasie I wojny światowej, w latach 1914-1917 pełniącym obowiązki prezesa był Cyryl Kochanowski (tab. 4). Najdłużej funkcję przewodniczącego PTL, bo przez 32 lata pełnił Franciszek Krzysik, długoletnimi prezesami byli również Roman Potocki (1882-1895) i Andrzej Szujewski (1981-1993). W początkowym okresie działalności PTL, zgodnie z duchem epoki, prezesami byli prawie wyłącznie prominentni politycy, właściciele rozległych dóbr leśnych, głównie w Galicji. Po II wojnie światowej prezesami byli wyłącznie profesorowie nauk leśnych, o różnym pochodzeniu społecznym (chłopskim, robotniczym, inteligenckim). Na 18 osób pełniących funkcję prezesa PTL jeden posiadał tytuł książe, 9 hrabiowski, a 8 osób miało tytuł naukowy profesora.

Działalność Towarzystwa w ostatnich dziesięcioleciach stanowi sumę pracy i zbiorowego wysiłku organizacyjnego członków, zgrupowanych w trzech pionach: Zarządu Głównego wraz z biurem w Warszawie, 20 Oddziałach Terenowych oraz Komisji Problemowych i Funkcjonalnych. Pracami Towarzystwa kieruje 30 osobowy Zarząd Główny, na czele którego stoi 12 osobowe Prezydium, w składzie: przewodniczący – Andrzej Grzywacz, wiceprzewodniczący – Józef Barszcz, Jan Ceitel, Leszek Lubczyński, sekretarz – Gustaw Matuszewski, skarbnik – Jan Głaz, redaktor naczelny "Sylwana" – Arkadiusz Bruchwald, członkowie – Bogdan Gieburowski, Stanisław Kułak, Elżbieta Suwara, Adam Szempliński, Eleonora Szukiel.

TABELA 2
Liczebność członków PTL według oddziałów terenowych

Oddział	Liczba członków
Białostocki	78
Ciechanowsko-Ostrołęcki	85
Gdański	257
Gorzowski	13
Katowicki	370
Krakowski	77
Krośnieński	348
Lubelski	94
Łódzki	138
Olsztyński	163
Płocki	69
Radomski	61
Szczeciński	47
Szczecinecki	162
Świętokrzyski	101
Toruński	319
Wielkopolski	230
Warszawski	189
Wrocławski	275
Zielonogórski	53
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	
Razem	3129

Stan na 30 czerwca 2000 r.

TABELA 3
Wskaźnik procentowy członków PTL w stosunku do ogółu pracowników poszczególnych dyrekcji regionalnych Lasów Państwowych

Wskaźnik %	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
Do 5	Szczecin, Zielona Góra, Białystok, Lublin
6-10	Szczecinek, Piła, Poznań, Kraków, Radom, Wrocław, Olsztyn
11-20	Katowice, Łódź, Krosno, Toruń, Gdańsk
Ponad 20	Warszawa

TABELA 4
Prezisi Polskiego Towarzystwa Leśnego

Imię i nazwisko	Okres pełnienia funkcji
Roman Potocki	1882-1895
Witold Czartoryski	1896-1899
Andrzej Potocki	1900
Jerzy Dunin-Borkowski	1901-1907
Kazimierz Szeptycki	1908-1911
Janusz Tyszkiewicz	1912-1913
Cyryl Kochanowski (p.o.)	1914-1917
August Krasicki	1918-1927
Zygmunt Broel-Plater	1928-1930
Stanisław Sokołowski	1931-1933
Emeryk Hutten-Czapski	1934-1935
Witold Roszkowski	1936-1938
Hieronim Tarnowski	1939
Aleksander Kozikowski	1946-1948
Franciszek Krzysik	1949-1980
Andrzej Szujecki	1981-1993
Andrzej Gorzelak	1994-1997
Andrzej Grzywacz	1998-

Przy Zarządzie Głównym działa 12 Komisji Problemowych: Drzewnictwa, Ekonomiki i Polityki Leśnej, Historii Leśnictwa, Inżynierii Leśnej i Gospodarki Wodnej, Krzewienia Wiedzy Leśnej, Łowiectwa, Ochrony Przyrody, Ochrony Zasobów Leśnych, Siedliskoznawstwa Leśnego, Urządzenia Lasu i Rozmiaru Użytkowania, Zadrzewień, Zagospodarowania Lasu. W przeszłości funkcjonowały także inne komisje np. Lasów Niepaństwowych, Modrzewiowa, Topolowa, Rekultywacji Leśnych Terenów Przemysłowych oraz Słownictwa Leśnego. Pracuje również 5 Komisji funkcjonalnych: Finansowa, Odznaczeń, Organizacyjna, Współpracy z Zagranicą, Wydawnicza.

Funkcję kontrolną nad działalnością Towarzystwa sprawuje 6 osobowa Główna Komisja Rewizyjna, pod przewodnictwem Stefana Arbatowskiego Ewentualnie występujące spory i konflikty między członkami Towarzystwa, a także sprawy nieprzestrzegania statutu i uchwał przez władze PTL, rozstrzyga niezawisły Sąd Koleżeński, składający się z sześciu członków, któremu przewodniczy Witold Chmielewski. Poszczególne władze Towarzystwa wybierane są na trzyletnią kadencję w tajnym głosowaniu przez wszystkich członków lub delegatów oddziałów terenowych. Towarzystwo posiada zatwierdzony przez władze państwowe Statut oraz różnego typu regulaminy ustalające tryb, sposoby i formy działalności. Polskie Towarzystwo Leśne od 1952 roku jest jako towarzystwo o charakterze naukowym, afiliowane przy Polskiej Akademii Nauk. Fundusze na działalność pochodzą

ze składek członków indywidualnych, (fizycznych) oraz członków wspierających (prawnych), niewielkich dotacji udzielanych przez Komitet Badań Naukowych na organizację konkretnych sesji naukowych, z własnej działalności gospodarczej (wydawnictwa, ekspertyzy, badania naukowe) oraz pomocy finansowej Lasów Państwowych (na organizację konferencji i sesji terenowych, dotacje do niektórych wydawnictw).

Aktualny spis wszystkich członków Polskiego Towarzystwa Leśnego oraz władz (Zarządu Głównego, Zarządów Oddziałów Terenowych, przewodniczących Komisji Problemowych i Funkcjonalnych, Komisji Rewizyjnej, Sądu Koleżeńskiego), według stanu na 30 czerwca 2000 r., zawiera opracowanie "Ludzie i fakty", przygotowane specjalnie z okazji jubileuszowego 100. Zjazdu PTL (Zarzyński 2000).

Szczególnie zasłużonym dla polskich lasów i leśnictwa oraz ochrony ojczystej przyrody Polskie Towarzystwo Leśne nadaje od 1882 r. godność członka honorowego. Do tej pory wyróżnionych tą najwyższą godnością leśną zostało 88 osób. Nie jest to grupa liczna, zważywszy na 118 lat działalności Towarzystwa. W ich gronie znajdują się wybitni profesorowie nauk leśnych oraz przyrodniczych, uczeni – członkowie Polskiej Akademii Nauk, zasłużeni organizatorzy szkolnictwa leśnego i leśnictwa państwowego, leśnicy terenowi o szczególnych osiągnięciach praktycznych, a we wcześniejszych okresach funkcjonowania Towarzystwa także właściciele lasów prywatnych, prowadzący wzorową gospodarkę, wdrażający nowe metody i sposoby zagospodarowania lasu, zasłużeni w pracy społecznej dla dobra Towarzystwa. Od 1957 roku wyróżniającym się w pracy dla Towarzystwa przyznawane są Odznaki Honorowe PTL – srebrne i złote. W latach 1957-1981 nadano 526 srebrnych i 483 złotych odznak honorowych Towarzystwa. W latach 1982-1999 nadano 660 odznak srebrnych i 290 złotych. Oznacza to, że w okresie 43 lat od ustanowienia odznak przyznawano średnio w roku 27 odznak srebrnych i 18 złotych. Z inicjatywy PTL niektórzy członkowie, którzy obok wieloletniej, wyróżniającej się pracy zawodowej mieli osiągnięcia w działalności społecznej, w tym dla Towarzystwa, uzyskali odznaczenia państwowe oraz resortowe. Z reguły miało to miejsce podczas jubileuszowych Zjazdów PTL. Towarzystwo ma swój organizacyjny znaczek (emblem) oraz ozdobną, historyczną pieczęć.

Kierunki działalności

Memoriały i stanowiska

Towarzystwo od samego początku intensywnie prowadziło akcję memoriałową. Pisano do najwyższych władz galicyjskich w Lwowie i austriackich we Wiedniu w sprawach: luk i wad prawnych austriackiej "Ustawy lasowej" z 1852 r. i potrzebie jej nowelizacji; likwidacji enklaw leśnych; utworzenia okręgowych i centralnej krajowej rady leśnictwa; obowiązku zatrudniania przez właścicieli lasów prywatnych fachowego personelu; potrzeby utworzenia funduszu służącego do wykupu z rąk prywatnych na własność kraju zagrożonych lasów o charakterze ochronnym; konieczności zalesiania piaszczystych wydm i zdegradowanych pastwisk górskich; ustaw o zalesieniach ochronnych i o przepisach policyjnych leśnych i wodnych w dorzeczach dzikich potoków; w 1912 r. domagano się utworzenia akademii leśnej (Strzelecki 1894, Żabko-Potopowicz 1972).

Towarzystwo między I a II wojną światową często zabierało publicznie głos w sprawach: zarządzeń władz młodego państwa dotyczących lasów i leśnictwa; uznania Towarzystwa za organ doradczy i opiniodawczy ministerstw i rządu w zakresie leśnictwa; instrukcji do szacowania świadczeń i strat wojennych w lasach; reorganizacji administracji lasów państwowych; przestrzegania czynnika fachowości w doborze kadr leśnych; ochrony lasu w gospodarstwach prywatnych i państwowych; konieczności terminowego odnawiania zrębów (co często nie było przestrzegane w lasach prywatnych); daniny lasowej (obowiązkowych, bezpłatnych dostaw drewna na cele odbudowy kraju); roli leśnictwa i przemysłu drzewnego w gospodarce państwa; przeciwdziałania skutkom wyjątkowo ostrej zimy 1928/1929 oraz nadużyciom z tym związanym w postaci nadmiernych wyrębów; złego stanu gospodarczego lasów; potrzebie utworzenia Izb Leśnych na wzór istniejących Izb Rolniczych; braku zgody na likwidację Oddziału Lasowego Politechniki Lwowskiej; ochrony przeciwpowodziowej jakiej potrzebuje kraj i lasy oraz w wielu innych sprawach związanych z leśnictwem i ochroną przyrody (Heymanowski 1972). Dość często przedstawiane przez Towarzystwo opinie i memoriały były krytyczne wobec poczynań władz państwowych i władz leśnych.

Towarzystwo w okresie powojennym, nawiązując do dawnych tradycji, występowało z memoriałami do resortu leśnictwa i najwyższych władz państwowych. "Memoriał w sprawie organizacji leśnictwa w Polsce" (1947), omawiał wagę znaczenia lasów dla gospodarki narodowej oraz uzasadniał konieczność istnienia Ministerstwa Leśnictwa jako odrębnego resortu. "Memoriał w sprawie katastrofalnego stanu lasów i gospodarki leśnej w kraju" (1956) wskazywał na negatywne skutki przekraczania etatu cięć w użytkowaniu lasów państwowych, na niedociągnięcia w wykonawstwie zabiegów hodowlanych i ochronnych. W sposób rzeczowy ale i bez osłonek ukazywał stan lasów, jednocześnie proponując sposoby naprawy. Według Brody (1972), memoriał ten należy zaliczyć do chlubniejszych kart w powojennej historii Towarzystwa. "Memoriał o stanie lasów i możliwości zwiększenia produktywności gospodarstwa leśnego w Polsce" (1968) pokazał na tle potencjalnych siedlisk możliwości wzrostu produktywności lasu, ale pod warunkiem dokonania konkretnych nakładów inwestycyjnych w leśnictwie (Broda 1972). W 1971 r. przekazano władzom Stanowisko PTL w sprawie niektórych aktualnych problemów leśnictwa i przemysłu drzewnego, a w 1972 r. "Memoriał w sprawie racjonalizacji zagospodarowania lasu", wytykając rozbieżności między postanowieniami zawartymi w "Zasadach hodowlanych" i "Instrukcji urządzania lasu" a praktyką leśną oraz doraźnymi i koniunkturalnymi zarządzeniami i zaleceniami. W 1982 roku z okazji stulecia PTL wystosowano memoriał do najwyższych władz o najistotniejszych sprawach polityki leśno-drzewnej państwa. Zwracano tam uwagę na pogarszający się stan zdrowotny i sanitarny lasów, duże zagrożenie przez szkodliwe owady, chorobotwórcze grzyby, a szczególnie przez przemysłowe zanieczyszczenia powietrza. Krytycznie odniesiono się do niekorzystnej struktury wiekowej drzewostanów, wynikającej między innymi z nadmiernych wyrębów dokonanych w latach 1945-1980. Ważnym wydarzeniem w ówczesnym leśnictwie było przygotowanie i przedstawienie przez Towarzystwo "Raportu o stanie lasów i gospodarstwa leśnego" (1982), dalekiego w swojej wymowie od optymistycznej oceny stanu i perspektyw przedstawianych przez ówczesne władze leśne i partyjne (Kasprzyk 1984). W 1989 r. przedstawiono "Stanowisko w sprawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych", w 1992 "Stanowisko w sprawie programu rozwoju wybranych dziedzin leśnictwa i ekosyste-

mów w parkach narodowych na lata 1993-1997". W 1998 r. przygotowano "Stanowisko PTL w sprawie rządowego projektu ustawy o reprivatyzacji i rekompensatach" oraz "Apel do członków PTL o obronę lasów polskich", a w 1999 r. "Stanowisko w sprawie niektórych projektów legislacyjnych mogących prowadzić do naruszenia integralności struktury i funkcji Lasów Państwowych". Te zdecydowane i dramatyczne w swojej wymowie teksty zostały wysłane do najwyższych władz państwowych, Sejmu i Senatu RP, do władz wojewódzkich i samorządowych, organizacji naukowych i ruchów ekologicznych, stanowiska te zostały opublikowane w prasie leśnej i przyrodniczej, a w postaci skróconej także w niektórych gazetach codziennych. Mamy nadzieję, że przyczyniły się do kształtowania opinii społecznej. Zobowiązaliśmy zarządy oddziałów terenowych do organizacji spotkań z posłami i senatorami ze swojego terenu, na których należało przedstawiać nasze stanowiska oraz przekonywać do racji leśników. Warto może w tym miejscu wspomnieć, że Towarzystwo w całej rozciągłości poparło działalność Ruchu Obrony Lasów Polskich, udostępniło dla potrzeb Ruchu swoją siedzibę, udzieliło i udziela pomocy biurowej i finansowej. Wielu członków PTL wyróżniło się w akcji zbierania podpisów osób protestujących wobec prób reprivatyzacji i prywatyzacji Lasów Państwowych oraz w sprawie zorganizowania ogólnonarodowego referendum. Szczegółowo o roli Towarzystwa w kształtowaniu opinii o propozycjach zmian struktury i funkcji Lasów Państwowych oraz o zagrożeniach wynikających z tych projektów dla polskich lasów i przyrody mówiliśmy na Zjazdach w Tucholi w 1998 r. i Gdańsku w 1999 r.

W bieżącym roku przygotowaliśmy dwa oficjalne dokumenty: "Stanowisko PTL w sprawie aktualnej sytuacji średniego szkolnictwa leśnego", a także "Stanowisko w sprawie objęcia całej Puszczy Białowieskiej statusem Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery".

Wszystkie memoriały i stanowiska Towarzystwa zarówno w okresie do I wojny światowej, jak i międzywojennym oraz po II wojnie światowej, miały na celu dobro lasów i leśnictwa, nie były podyktowane koniunkturalnymi względami politycznymi. Oczywiście, dzisiaj łatwiej jest wypracować wspólne stanowisko Towarzystwa w konkretnej sprawie, gdyż większość członków PTL to pracownicy Lasów Państwowych. W okresie międzywojennym trudno było o jednorodność, gdyż występowały duże różnice zdań w kluczowych sprawach między właścicielami lasów a pracownikami Lasów Państwowych. Dochodziło do tarć i niesnasek, nie odbywały się zebrania delegatów oddziałów. Dość szczegółowo opisał powody takiego stanu rzeczy Heymanowski (1972) w artykule pt. "Polskie Towarzystwo Leśne w latach 1919-1939".

Konferencje, sesje i zebrania referatowe

W tabeli 5 przedstawiono niektóre formy działalności Towarzystwa w ostatnim dziesięcioleciu. Ramy tego referatu nie pozwalają na choćby syntetyczne omówienie tego typu aktywności w całym okresie funkcjonowania Towarzystwa, odsyłamy zainteresowanych do opracowań zestawionych w spisie literatury.

Zarząd Główny tradycyjnie organizuje sesję naukową towarzyszącą dorocznemu Zjazdowi Delegatów Oddziałów. W ostatnim okresie miały one następującą tematykę:

- Warszawa (1990), W poszukiwaniu nowego modelu leśnictwa polskiego,

TABELA 5
Niedktóre formy działalności Polskiego Towarzystwa Leśnego w ostatnim dziesięcioleciu

Lata sprawozdawcze	Zarząd Główny			Komisje Problemowe			Oddziały Terenowe			
	zebrania plenarne	zebrania Prezydium	sesje naukowe	memoriały i stanowiska do władz	konferen. problem. i terenowe	zebrania referatowe	konferen. naukowe ogólne	zebrania referatowe	konferen. tematyczne i terenowe	prelekcje dla szkół
1988/1989	2	10	1	1	3	15	3	53	16	67
1989/1990	2	8	1	-	2	8	2	25	8	204
1990/1991	2	7	1	-	2	7	*	*	*	*
1991/1992	3	8	1	1	2	7	6	24	6	32
1992/1993	1	12	1	-	6	3	4	35	10	28
1993/1994	2	6	1	-	7	4	4	37	13	52
1994/1995	3	7	1	-	6	1	9	19	12	39
1995/1996	2	7	1	-	6	2	3	24	18	30
1996/1997	2	7	1	-	8	6	5	39	21	81
1997/1998	4	3	1	2	4	11	9	25	5	36
1998/1999	2	3	1	2	4	8	6	21	14	48

* brak danych

- Solina (1991), Łowiectwo a gospodarka leśna,
- Międzyzdroje (1992), Leśnictwo w procesie przemian społeczno-politycznych kraju,
- Szklarska Poręba (1993), Problemy odnawiania lasu w Sudetach Zachodnich – terenach klęski ekologicznej,
- Rogów (1994), Nauka, doświadczalnictwo, praktyka leśna,
- Szczawnica (1995), Gospodarka leśna w Karpatach w zmieniających się warunkach ekologicznych,
- Łągów Lubuski (1996), Sosna w Polsce – stan, problemy, perspektywy,
- Jedlnia (1997), Leśne Kompleksy Promocyjne – rola i zadania,
- Tuchola (1998), Leśnictwo polskie wobec prywatyzacji oraz prawa leśnego Unii Europejskiej,
- Gdańsk (1999), Przyszłość Lasów Państwowych – zasady funkcjonowania i struktura organizacyjna,
- Poznań (2000), Polskie Towarzystwo Leśne w służbie lasów i społeczeństwa.

Na sesjach naukowych tradycyjnie towarzyszących Zjazdowi omawia się najbardziej aktualne problemy lasów i leśnictwa. W całym okresie działalności Towarzystwa była to duża różnorodność problemów i tematów, niektóre się powtarzały gdyż były nadal ważne i aktualne. Spis tematów i wygłoszonych referatów na wszystkich stu sesjach naukowych zawarty jest w jubileuszowym wydawnictwie "Ludzie i fakty" (Zarzyński 2000).

Komisje Problemowe i Oddziały Terenowe organizują konferencje naukowe i konferencje terenowe, odbywa się ich rocznie przeciętnie 15-35. Referaty tam wygłaszane oraz dyskusja dość często publikowane są w specjalnych wydawnictwach. Niekiedy konferencje są organizowane wspólnie z Regionalnymi Dyrekcjami Lasów Państwowych, Nadleśnictwami lub innymi towarzystwami naukowymi bądź regionalnymi. Zebrania komisji lub oddziałów często połączone są z referatami i odczytami (łącznie stanowi to ostatnio 30-40 referatów rocznie). Członkowie Towarzystwa wygłaszają prelekcje dla szkół i różnych kręgów społeczeństwa, jak widać to z danych zawartych w tabeli 5 jest to 30-200 prelekcji rocznie. Szczegółowe dane co do tematyki i miejsca wygłoszonych odczytów popularyzujących wiedzę o lasach i leśnictwie zawierają coroczne sprawozdania.

Inne-formy działalności

Polskie Towarzystwo Leśne prowadzi działalność wydawniczą, obok systematycznego wydawania miesięcznika "Sylwan", obecnie w nakładzie około 2 tys. egzemplarzy, wydaje również książki. Dla przykładu można tutaj podać: "Słownik encyklopedyczny dla leśników, drzewiarzy i myśliwych" (1959), "Rok 1863 w dziejach lasów Kielecczyzny" (1964), "Dzieje lasów, leśnictwa i drzewnictwa w Polsce" (1965), "Olsza szara jako baza przemysłu drzewnego". Analiza ilościowa i kierunki wykorzystania (1966), "Wykaz stopni i tytułów

naukowych nadanych w dziedzinie leśnictwa i drzewnictwa polskiego w latach 1918-1964" (1966), "Leśnictwo polskie w okresie II wojny światowej" (1967), "Mały słownik ochrony lasu" (1967), "Ścieżka wiedzie przez las" (1971), "Z zagadnień zwiększenia produktywności lasów w Polsce" (1971), "Polskie Towarzystwo Leśne w Polsce Ludowej" (1972), "Twórcy i organizatorzy leśnictwa polskiego na tle jego rozwoju" (1974), "Mała encyklopedia leśna" (1980,1991), "Dzieje Polskiego Towarzystwa Leśnego" (1984), "W głąb lasu (Las w literaturze i sztuce)" (1986), "Pieśń o żubrze" (1994), "Zielona twierdza" (1995), "Ludzie i fakty – PTL" (2000) oraz opracowania powstałe w ramach odpowiednich komisji problemowych: "Słownik encyklopedyczny leśnictwa, drzewnictwa, ochrony środowiska, łowiectwa oraz dziedzin pokrewnych" (1996), "Lasy Państwowe w Polsce" t. I i II (1992,1997), a III tom jest w przygotowaniu.

Towarzystwo miało i ma znaczny udział w popularyzacji w społeczeństwie wiedzy leśnej, współdziałał w kształtowaniu nauki oraz średniego i wyższego szkolnictwa leśnego. Szczególne miejsce, zwłaszcza dawniej miała w pracach PTL problematyka ochrony przyrody. Sukcesy w tym względzie oraz wkład leśników do ochrony przyrody opisali szczegółowo Krzysik, Myczkowski, Szczesny, Smólski w materiałach na sesję naukową "Rola lasów i leśnictwa w ochronie środowiska", jaka odbyła się w 1972 roku w Krakowie z okazji z okazji 90-lecia Towarzystwa i jubileuszowego Zjazdu.

Towarzystwo współpracuje z bratnimi organizacjami z zagranicy, organizuje wymiany grup, wycieczki fachowe do wielu krajów europejskich, wymianę doświadczeń z towarzystwami leśnymi z krajów sąsiedzkich. Członkowie Towarzystwa reprezentują polskich leśników na międzynarodowych sympozjach i zjazdach naukowych, współpracujemy z IUFRO (Międzynarodowa Unia Leśnych Organizacji Badawczych) oraz IUCN (Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody), dokonujemy wymiany "Sylwana" z 50 placówkami naukowymi na zagraniczne pisma fachowe.

Długoletnie dążenia Towarzystwa do utworzenia muzeum leśnego zostały zakończone sukcesem w postaci powołanego przez Lasy Państwowe, bardzo dobrze działającego i rozwijającego się Ośrodka Kultury Leśnej i Muzeum Leśnictwa w Gołuchowie.

Towarzystwo organizuje centralne imprezy związane z rocznicami historycznymi, państwowymi, dziejami PTL. Fundowane są pomniki, tablice i kamienie pamiątkowe związane z leśnictwem i leśnikami. Dla przykładu można tu wymienić: Pomnik Leśnika w Spale, tablicę pamiątkową w Rogowie ku czci prof. Franciszka Krzysika, tablicę w Knyszynie w 430 rocznicę wydania Ustawy leśnej z 1567 r. przez króla Zygmunta Augusta, tablice pamiątkowe z okazji pobytu papieża Jana Pawła II w Ojczyźnie, współdziałał w budowie Kaplicy Leśników Polskich w Sanktuarium Królowej Bolesnej Polski – Matki Ziemi Świętokrzyskiej w Kałkowie-Godowie, pomnika na mogile 49 Powstańców Styczniowych w Gaśnie (Nadleśnictwo Gostynin), rzeźby św. Franciszka z Asyżu – patrona leśników w Kaplicy w Lucieniu.

PTL było inicjatorem i organizatorem pierwszego ogólnopolskiego Zjazdu Leśników w Krakowie w 1907 roku. Uważano wówczas, że *w trudnych i przelomowych momentach rozwoju gospodarczego i leśnictwa polskiego, leśnicy winni zbierać się na zjazdach, by niezależnie od podziałów organizacyjnych i ideowych, a także niezależnie od granic dzielących poszczególne dzielnice kraju (podczas zaborów), radzić nad sytuacją leśnictwa,*

poszukiwać w szerokiej dyskusji środków jego naprawy (Kasprzyk 1984). Kolejne Zjazdy Leśników Polskich były już organizowane wspólnie przez kilka wiodących organizacji leśnych: II Zjazd odbył się w Warszawie w 1919 r., III Zjazd w Poznaniu w 1921 r., a IV Zjazd w Warszawie w 1926 r. Polskie Towarzystwo Leśne będąc mandatariuszem poprzednich Zjazdów, nawiązując do ich tradycji, po wielu latach wysiłków organizacyjnych doprowadziło do V Zjazdu, nazywając go Kongresem Leśników Polskich. Kongres odbył się w 1997 r. w Warszawie, a obrady sześciu sekcji tematycznych w Jedlni, Biłgoraju, Białowieży, Olsztynie, Spale i Toruniu. Dokumentami końcowymi Kongresu były: uchwały, apel do parlamentu i rządu RP, deklaracja warszawska, pismo do XI Światowego Kongresu Leśnego w Antalyi (Turcja) oraz 3 tomy materiałów i dokumentów zawierających między innymi prawie 200 referatów z wszystkich dziedzin szeroko rozumianego leśnictwa. Na Kongresie panowało przekonanie, że jest to dobra forma spotkań leśników, sposobu promocji naszych problemów społeczeństwu i że należy co kilka lat tego typu Kongresy organizować.

Towarzystwo prowadzi bibliotekę i udostępnia zbiory zawierające 1780 pozycji książek leśnych, w tym 11 starodruków, 70 tytułów czasopism leśnych z wielu krajów oraz komplet tomów czasopisma "Sylwan" od 1820 roku.

Polskie Towarzystwo Leśne stara się dbać o swoich członków oraz o pamięć o Nich. Przynotować tu możemy tylko kilka przykładów z ostatniego okresu.

Założycielem i dyrektorem Krajowej Szkoły Gospodarstwa Lasowego był Henryk Strzelecki (1819-1901). To Jego staraniem powstało Galicyjskie Towarzystwo Leśne, był później pierwszym członkiem honorowym i dożywotnim wiceprezesem Towarzystwa. Był autorem wielu fundamentalnych prac naukowych i książek z zakresu leśnictwa. Jak wiemy powstała w 1874 r. Krajowa Szkoła Gospodarstwa Lasowego, w 1909 r. została przekształcona w Wyższą Szkołę Lasową, a następnie weszła w skład Wydziału Rolno-Lasowego Politechniki Lwowskiej. Do tych tradycji chętnie nawiązuje obecna Akademia Techniczno-Leśna we Lwowie. W ubiegłym roku z dużym rozmachem, pod patronatem IUFRO odbyły się uroczystości 125-lecia nauczania leśnictwa na Ukrainie, licząc od daty utworzenia Krajowej Szkoły Gospodarstwa Lasowego, choć Szkoła ta miała zupełnie polski charakter, działając pod zaborem austriackim. Niestety grób człowieka, który był twórcą i najwybitniejszym wykładowcą tej Szkoły jest zaniedbany, wymaga remontu. Niedawno otrzymaliśmy poprzez prof. Jerzego Wiśniewskiego z Akademii Rolniczej w Poznaniu list od Pana Jana Tyssona ze Lwowa, członka Zarządu TKPZL z prośbą o przeprowadzenie renowacji grobu, znajdującego się na Cmentarzu Łyczakowskim. Pan Tysson napisał: *Polacy nie mogą dopuścić do zniszczenia cmentarza. Najważniejsze, aby każda instytucja w Polsce zajęła się grobami swoich wybitnych ludzi pochowanych we Lwowie, na tym cmentarzu, w okresie, gdy to miasto promieniowało ogromnym naukowym rozwojem i kulturą stojącą u podstaw polskiej myśli naukowej i niepodległościowej.* W 2001 roku przypada 100. rocznica śmierci Henryka Strzeleckiego. Postanowiliśmy staraniem Polskiego Towarzystwa Leśnego grób poddać renowacji. Po wstępnym rozeznaniu sprawy wiemy, że nie będzie większego kłopotu finansowego i organizacyjnego. Najtrudniejsze będą delikatne sprawy w zakresie uzyskania zgody od władz ukraińskich na przeprowadzenie prac remontowych na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie.

W 1952 r. PTL zostało zaliczone w skład towarzystw naukowych afiliowanych i subwencjonowanych przez Polską Akademię Nauk. Promotorami wprowadzającymi Towarzystwo do PAN byli profesorowie Kazimierz Petruszewicz i Mieczysław Czaja. Prof. M. Czaja wybitny uczony, specjalista w zakresie zagospodarowania ziem górskich, nie będąc leśnikiem, bardzo dobrze rozumiał znaczenie i funkcje ekologiczne lasów, a szczególnie lasów górskich, był sojusznikiem naszego Towarzystwa. Zmarł w 1958 r. podczas leśnej wędrówki na grzbiecie Runku w uroczysku Łosie na terenie Nadleśnictwa Nawojowa. Staraniem Towarzystwa opracowano dokumentację zlokalizowania w tym miejscu rezerwatu przyrody im. prof. Mieczysława Czaji. Rezerwat został oficjalnie utworzony w 1962 r. decyzją Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, a wiosną 1963 r. wmurowano tam z funduszy Towarzystwa tablicę pamiątkową (Krzysik 1963). Tablica wymaga renowacji, a teren wokół uporządkowania. Prace te zostały wpisane do planu działalności PTL, szczególnie Oddziału Krakowskiego.

W 1986 r. uchwałą Rady Ministrów Barlineckiemu Przedsiębiorstwu Przemysłu Drzewnego nadano imię prof. Franciszka Krzysika, wybitnego uczonego, leśnika i drzewiarza, prezesa i członka honorowego naszego Towarzystwa. Zakład we wrześniu 1999 r. sprywatyzowano i nazywa się obecnie Barlinek S.A., bez nazwiska patrona. Skarb Państwa ma 20% akcji, a prywatny inwestor 80%. Właściciel większościowego pakietu akcji zdecydował się niestety nie uwzględnić w nazwie zakładu dawnego patrona. Pani Maria Szajewska-Urbaniac, członek PTL, która tę sprawę zasygnalizowała, wyjaśniła ją również drogą korespondencyjną. Otrzymaliśmy wyjaśnienie, że obok głównego wejścia do zakładu stoi obelisk poświęcony pamięci prof. Franciszka Krzysika (1902-1980), że w materiałach informacyjnych o firmie zawsze zamieszcza się rys biograficzny o patronie, traktując to jako chlubę. W liście właściciel zakładu zapewnia nas, że największa firma w Barlinku szanuje doświadczenia starej załogi, bazując na słowach wypowiedzianych przez Profesora: *Drewno bowiem, to jeden z najbardziej kapryśnych surowców, który umiejętnie traktowany oddaje nam nieocenione usługi, lecz nie znosi nieudolności i ignorancji i mści się dotkliwie, narażając nas niejednokrotnie na daleko idące straty.*

Stanisław Smólski jest obecnie najstarszym członkiem PTL. Urodził się w 1897 roku w Brzozowie, ma 103 lata. Członkiem naszego Towarzystwa jest od 1934 roku, w Zarządzie Głównym przez 20 lat pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Ochrony Przyrody i Turystyki, od 1974 r. jest członkiem honorowym. Był leśniczym i wieloletnim nadleśniczym, dyrektorem Parku Narodowego w Pieninach, w 1939 r. został dyrektorem Parku Przyrody w Tatrach, ale wybuch wojny przerwał prace organizacyjne, których się podjął nad utworzeniem Tatrzańskiego Parku Narodowego. Był uczestnikiem I i II wojny światowej, brał udział w wojnie obronnej 1920 r. Po kampanii wrześniowej 1939 r. dostał się do niemieckiej niewoli. W 1945 r. pełnił służbę w randze kapitana w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie. Po wojnie był kierownikiem Leśnego Zakładu Doświadczalnego SGGW w Rogowie, Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody w Krakowie, pracownikiem naukowo-dydaktycznym Wydziału Leśnego w Krakowie. Przyczynił się do powstania czterech parków narodowych i kilkunastu rezerwatów przyrody. Jest postacią wielce zasłużoną dla leśnictwa i ochrony przyrody. Trzy lata temu, gdy ukończył 100 lat życia, w imieniu naszego Towarzystwa wysłałem Mu bardzo serdeczne gratulacje oraz życzenia zdrowia i wszelkiej pomyślności. Chcieliśmy Pana Stanisława Smólskiego gościć na 100. jubileuszowym Zjeździe PTL w Poznaniu, ale żeby nie narażać na trudy podróży i udziału w

obradach, wyślemy Mu gorące pozdrowienia od całej społeczności leśników polskich oraz wszystkich uczestników Jubileuszowego Zjazdu. Podobnie uczynimy w stosunku do pozostałych członków honorowych Towarzystwa, którzy nie mogli tu z nami obchodzić jubileuszu.

Innym przykładem zajmowania się naszymi członkami były wystąpienia do władz leśnych z interwencjami w sprawach, gdzie naszym zdaniem, niesłusznie i niesprawiedliwie pozabawiano naszych kolegów kierowniczych stanowisk i pracy w administracji Lasów Państwowych. Będziemy to nadal czynić, zawsze tam, gdzie będą podejmowane krzywdzące decyzje kadrowe, oparte na innych podstawach niż rzeczowa ocena efektów pracy, fachowość i uzyskiwane rezultaty dla dobra lasów, leśnictwa oraz ochrony przyrody.

Kierunki dalszej działalności

Często z okazji Zjazdów PTL, zwłaszcza jubileuszowych starano się wytyczać kierunki dalszego rozwoju Towarzystwa (Krzysik 1963, Kasprzyk 1984, Gorzelak 1997). Nie jest to łatwe zadanie. Towarzystwo pracowało i rozwijało się w minionych 118 latach w różnych ustrojach społeczno-politycznych, przy zmieniających się granicach terytorialnych państwa, przy różnych formach własności lasów, potrzebach i oczekiwaniach społecznych w stosunku do lasów i pełnionych przez nie funkcji. Spowodowało to powstanie określonej tradycji i historycznych już form działalności Towarzystwa, które wymagają uszanowania i utrwalania. Z drugiej zaś strony mamy obecnie inne niż dawniej zadania i obowiązki do spełnienia w służbie lasów i społeczeństwa, a także nowe zagrożenia dla leśnictwa, które z całą pewnością w rozpoczynającym się XXI wieku, będą ulegały zmianom. Wymagać to będzie nowych form pracy Towarzystwa.

W okresie ostatnich 50 lat PTL inicjował i włączał się do dyskusji nad najważniejszymi problemami gospodarki leśnej i drzewnej, szczególnie dużo uwagi poświęcono intensyfikacji produkcji leśnej, mechanizacji prac leśnych, wzrostowi produktywności drzewostanów, racjonalnemu wykorzystaniu zasobów surowcowych, uwarunkowaniu organizacyjnemu i kadrowemu leśnictwa, ochronie lasu i czynnikom szkodliwym, w tym przemysłowym zanieczyszczeniom powietrza powodującym kłęski ekologiczne lasów, a w ostatnich latach problematyce planowanej reprivatyzacji i prywatyzacji lasów, przyszłości Lasów Państwowych w kontekście wstąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej.

Towarzystwo nadal powinno być przygotowane na szybkie reagowanie na różnorodne, pojawiające się trudności i zagrożenia, pełnić w ten sposób rolę społecznego, zbiorowego, niezależnego eksperta i doradcy, piętnującego błędy i nieprawidłowości oraz wskazującego środki zaradcze, proponując korzystne, ekonomiczne i proekologiczne rozwiązania.

Praca Komisji i Oddziałów Terenowych powinna koncentrować się na dobrej organizacji konferencji, spotkań i dyskusji służących budowaniu nowego leśnictwa, trwale zrównoważonego, wielofunkcyjnego, nowoczesnego gospodarstwa leśnego, służącemu człowiekowi i środowisku, polskiej przyrodzie. Towarzystwo musi uczestniczyć we współpracy nauki z praktyką, czyli w efektywnym wdrażaniu najcenniejszych rozwiązań do praktyki, w wykorzystywaniu najnowszej wiedzy dla potrzeb spełniania wielorakich potrzeb i oczekiwań społecznych w stosunku do ekosystemów leśnych. Potrzebne są nowe pomysły w

zakresie skutecznych form ochrony różnorodności biologicznej, prowadzenia edukacji przyrodniczo-leśnej społeczeństwa, realizacji różnorodnych form rekreacji i turystyki w lasach, racjonalnego wykorzystania drewna i metod jego ochrony.

Powinniśmy uczestniczyć w zmniejszaniu dysproporcji jaka istnieje między deklaratywną, wysoką oceną dokonywaną przez społeczeństwo roli i znaczenia lasów oraz ich funkcji produkcyjnych, ochronnych i publicznych, a rzeczywistą, niewielką uwagą, jaką poświęca się lasom w polityce, w środkach masowego przekazu, w życiu codziennym. Polskie Towarzystwo Leśne powinno w większym niż do tej pory zakresie współpracować z innymi towarzystwami naukowymi i stowarzyszeniami zawodowymi, organizując wspólne spotkania i przedsięwzięcia. Powinno nawiązać kontakty z różnorodnymi ruchami i pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, aby wyjaśniać nasze poglądy i stanowiska, prostować błędne ale głęboko zakorzenione potoczne wyobrażenia o leśnictwie i leśnikach.

Za niezwykle pilne zadanie należy uznać przeprowadzenie szerokiej dyskusji, a następnie implementację jej wyników, dotyczącą nowych form pracy Towarzystwa, atrakcyjnych i interesujących zwłaszcza dla młodych leśników. Powinniśmy dążyć do zwiększenia liczby członków, szczególnie w oddziałach o stosunkowo nielicznym składzie osobowym oraz doprowadzić do sytuacji, że w środowisku leśników fakt przynależności do Polskiego Towarzystwa Leśnego jest uznawany za wyróżnienie i honor.

Z całą pewnością troską Towarzystwa będzie doskonalenie poziomu naukowego i edytorskiego naszego organu – miesięcznika "Sylwan". Inicjowane i przygotowywane są także nowe wydawnictwa książkowe, służące leśnikom oraz miłośnikom lasu i przyrody. Należy rozpatrzyć potrzebę ustanowienia prestiżowej nagrody Towarzystwa (medal, dyplom) za wybitne osiągnięcia z zakresu nauk leśnych oraz praktyki leśnej.

Polskie Towarzystwo Leśne jak zawsze w poczuciu odpowiedzialności i troski o stan lasów będzie brać udział w dyskusjach i realizacji przyszłego kształtu gospodarki leśnej, w tym w opracowaniach strategii rozwoju lasów, założeń polityki leśnej państwa, sposobów ochrony zasobów leśnych, rozwoju nauk leśnych, kształtu i poziomu średniego i wyższego szkolnictwa leśnego.

*Przewodniczący Zarządu Głównego
Polskiego Towarzystwa Leśnego
ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. nr 3, 02-362 Warszawa*

Literatura

1. **Broda J.**, 1972. Działalność Polskiego Towarzystwa Leśnego w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Materiały na Jubileuszowy Zjazd z okazji 90-lecia PTL. Kraków, 15-24.
2. **Broda J.**, 1988. Zarys historii gospodarstwa leśnego w Polsce. PWRiL, Warszawa.
3. **Gorzela A.**, 1997. Udział Polskiego Towarzystwa Leśnego w rozwoju leśnictwa. Materiały i dokumenty Kongresu Leśników Polskich. T. III, cz. 2, 320-326.

4. **Heymanowski K.**, 1972. Polskie Towarzystwo Leśne w latach 1919-1939. Materiały na Jubileuszowy Zjazd z okazji 90-lecia PTL. Kraków, 5-13.
5. Informator Nauki Polskiej., 1998. Społeczny ruch naukowy, t. 3. Ośrodek Przetwarzania Danych. Warszawa
6. **Kasprzyk S.**, 1984. Dzieje Polskiego Towarzystwa Leśnego 1882-1982. PWRiL, Warszawa
7. **Krzysik F.**, 1963. Polskie Towarzystwo Leśne – jego działalność i kierunki rozwoju. Nauka Polska 47, 5, 117-138.
8. Rola lasów i leśnictwa w ochronie środowiska. Materiały na Sesję Naukową PTL, Kraków, 1972.
9. Sprawozdania roczne Zarządu Głównego z działalności PTL z lat 1988-1999, opublikowane w Sylwaniu: nr 4/6 (1991), 12 (1991), 7 (1993), 4 (1994), 2 (1995), 4 (1996), 5 i 10 (1998), 12 (1999).
10. Statut Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego. 1895. Nakładem Towarzystwa, Drukarnia Polska. Lwów.
11. **Strzelecki H.**, 1894. Pogląd na powstanie, rozwój i działalność Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego, Lwów.
12. **Szczerbowski L.**, 1907. Pamiątnik 25-lecia działalności Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego 1882-1907. Lwów.
13. **Zarzyński P.**, 2000. Ludzie i fakty. Polskie Towarzystwo Leśne. Warszawa.
14. **Żabko-Potopowicz A.**, 1972. Od Galicyjskiego do Polskiego Towarzystwa Leśnego (1882-1919). Materiały na Jubileuszowy Zjazd z okazji 90-lecia PTL, Kraków, 1-4.
15. **Żabko-Potopowicz A.**, 1978. Polskie Towarzystwo Leśne [w:] Słownik polskich towarzystw naukowych, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk. T.I, 288-292.